

RAHANDUSMINISTEERIUM

Regionaalarengu taustainfo ja kõrvalpilk PLP-le

Pärnu Lahe Partnerluskogu meeskonnakoolituse
seminar

15.12.2022

*Maria talu, Kõpu küla,
Tõstamaa osavald, Pärnu linn*

Urmas Kase

maakondliku arendustegevuse nõunik

regionaalarengu osakond

Rahandusministeerium

Alates 2021 on uuenenud regionaalarengu suunamise strateegiline raamistik: eraldiseisva **regionaalarengu strateegia** asemel on nüüdsest **regionaalse dimensiooni arvestamise vajadus rõhutatult esile toodud strateegias „Eesti 2035“**.

Strateegia „Eesti 2035“ aluspõhimõte:

Kõigil peab olema võrdne võimalus eneseteostuseks ja ühiskonnaelus osalemiseks, sõltumata individuaalsetest eripäradest ja vajadustest, kuuluvusest erinevatesse sotsiaalsetesse rühmadesse, sotsiaalmajanduslikust võimekusest ja elukohast.

RETK ehk regionaalse arengu tegevuskava – eesmärgiks tugevdada valdkonnapoliitikate tegevusi riigi regionaalarengu võtmeväljakutsete lahendamisel.

Kolm põhiülesannet:

- Määratleb riigi regionaalse arengu peamised **juurprobleemid**, seostades need „Eesti 2035“ strateegiliste sihtide ja seiremõõdikutega;
- Jälgib regionaalarengu hetkeolukorda ja arenguid juurprobleemide lõikes ning strateegia „Eesti 2035“ arengusihthite suunas liikumist regionaalse tasakaalustatuse vaatenurgast;
- Koondab 4 järgnevaks aastaks ja seire käigus perioodiliselt uuendatavasse rakendusplaani olulisemad valdkonnapoliitikate tegevused.

Regionaalse arengu juurprobleemid (10) – *Piirkondade vaheline ebavõrdsus....:*

- 1) inimeste töö- ja tööalastes eneseteostusvõimalustes;**
- 2) inimeste sissetulekutes ja vaesuses;**
- 3) inimeste tervises ja tervena elatud eluajast;**
- 4) inimeste ühiskonnaelus osalemise ning vaba-aja ja haridusega seotud eneseteostuse võimalustes;**
- 5) liikumisvõimalustes ja ühendustes;**
- 6) inimeste igapäeva elutingimustes**
- 7) ettevõtete konkurentsivõimes ja ligipääsus kapitalile;**
- 8) ettevõtetele vajalike oskustega tööjõu kättesaadavuses;**
- 9) KOVide finants-, haldus- ja teenuste osutamise võimekuses;**
- 10) KOVide arenguväljavaadetes rände ja elaniku arvu muutustega seoses.**

- *Riigikogu ja Valitsuse poolt on sihiks seatud, et aastaks 2035 piirkondlikud erinevused vähenevad ning väljaspool Harju- ja Tartumaad on elukoha leidnud proportsionaalselt enam inimesi kui praegu.*
- **Regionaalne tasakaalustatus** strateegia aluspõhimõttena tähendab seda, et iga minister oma valdkonna arengu kavandamisel peab arvesse võtma ka regionaalarengule avalduvat mõju ning otsima võimalusi positiivse regionaalse mõju suurendamiseks.

RETK – Regionaalse arengu tegevuskava tabel 2

	Seiremõõdikud, väärtused	EESTI	Pärnu- maa
Inimeste heaolu	(1) Tööjõus osalemise määr, 15-74 aastased, % (2020)	72	70
	(2) Suhtelise vaesuse määr, % (2020)	21	25
	(2) Leibkonnaliikme netosissetulek kuus, eurot (2020)	848	764
	(3) 16+ aastaste hea/väga hea tervises seisundiga elanike osakaal, % (2021)	58	
	(3) Ülemäärase kehakaaluga inimeste osatähtsus, 16-64 aastased, % (2020)	52	
	(3) Rahulolu välisõhu kvaliteediga (lõhnahäiringud, õhusaaste), % (2020)	83	90
	(4) Vähemalt 15-aastaste osamine kultuurielus viimasel 12 kuul, % (2020)	74	70
	(4) Rahulolu kaasamisega KOV arengu kavandamisse, % (2020)	53	50
	(4) Vabatahtlikus tegevuses osalemise määr, % (2018)	49	
	(4) Kolmanda taseme haridusega 25-34 aastaste osatähtsus, % (2021)	39	24
	(5) Rahulolu bussiihendustega kohaliku tõmbekeskusega, hindepalli (2018)*	3,0	3,1
	(5) Ühistranspordi teenusega rahulolu, % (2020)	66	74
	(5) Lairiba internetiühendusega leibkondade osatähtsus, % (2021)	91	87
	(6) Kodu ümbruskonda turvaliseks pidavate inimeste osatähtsus, % (2018)	95	
	(6) Elukeskkonnaga rahul või pigem rahul olevate elanike osatähtsus, % (2020)	85	85
	(6) Leibkondade osatähtsus, mille eluruumis on jooksev soe vesi, % (2020)	93	97

RETK – Regionaalse arengu tegevuskava tabel 3

		Seiremõõdikud, väärtused	EESTI	Pärnu- maa
Ettevõtlike vaatest	(7) SKT hõivatud kohta EL27 keskmisest PPS (ostujõu) alusel, % (2020)		72	44
	(7) Ettevõtete arv (v.a FIE-d) 1000 elaniku kohta (2021)		95	79
	(7) Ettevõtete (20+ hõivatuga) lisandväärtus ettevõtte kohta, tuh eurot (2017)		2290	1680
	(7) Kaupade ja teenuste eksport (tuhat eurot) ettevõtte (v.a FIE-d) kohta (2021)		211	122
	(8) Eri- või kutseharidusega täiskasvanute (25-64) osatähtsus, % (2021)		70	65
	(8) 25-64 aastaste elukestvas õppes osalemine viimasel 4 nädalal, % (2019)		20	

RETK – Regionaalse arengu tegevuskava tabel 4

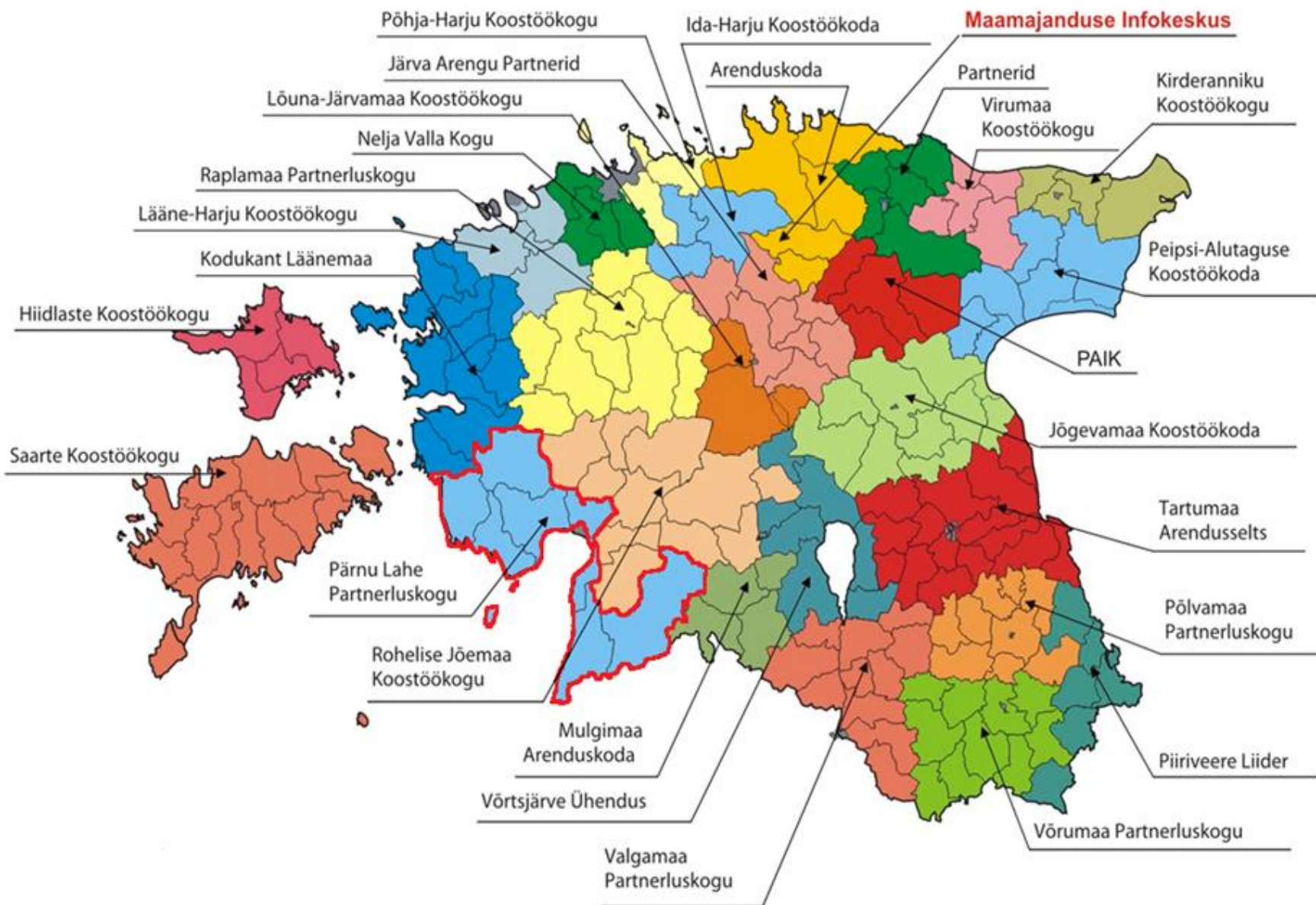
	Seiremõõdikud, väärtused	EESTI	Pärnu- maa
KOV	(9) Rahulolu kohaliku omavalitsuse juhtimisega oma elukohas, % (2020)	65	64
	(9) Rahulolu kohaliku omavalitsuse üldise arengusuunaga, % (2020)	65	61
	(9) KOV teenustega rahulolu, % (2020)	67	68
	(10) Rahvaarvu muutuse kordaja, % 2018 suhtes (2022)**	99	99

PLP tegevuskava territooriumi unikaalsus 1

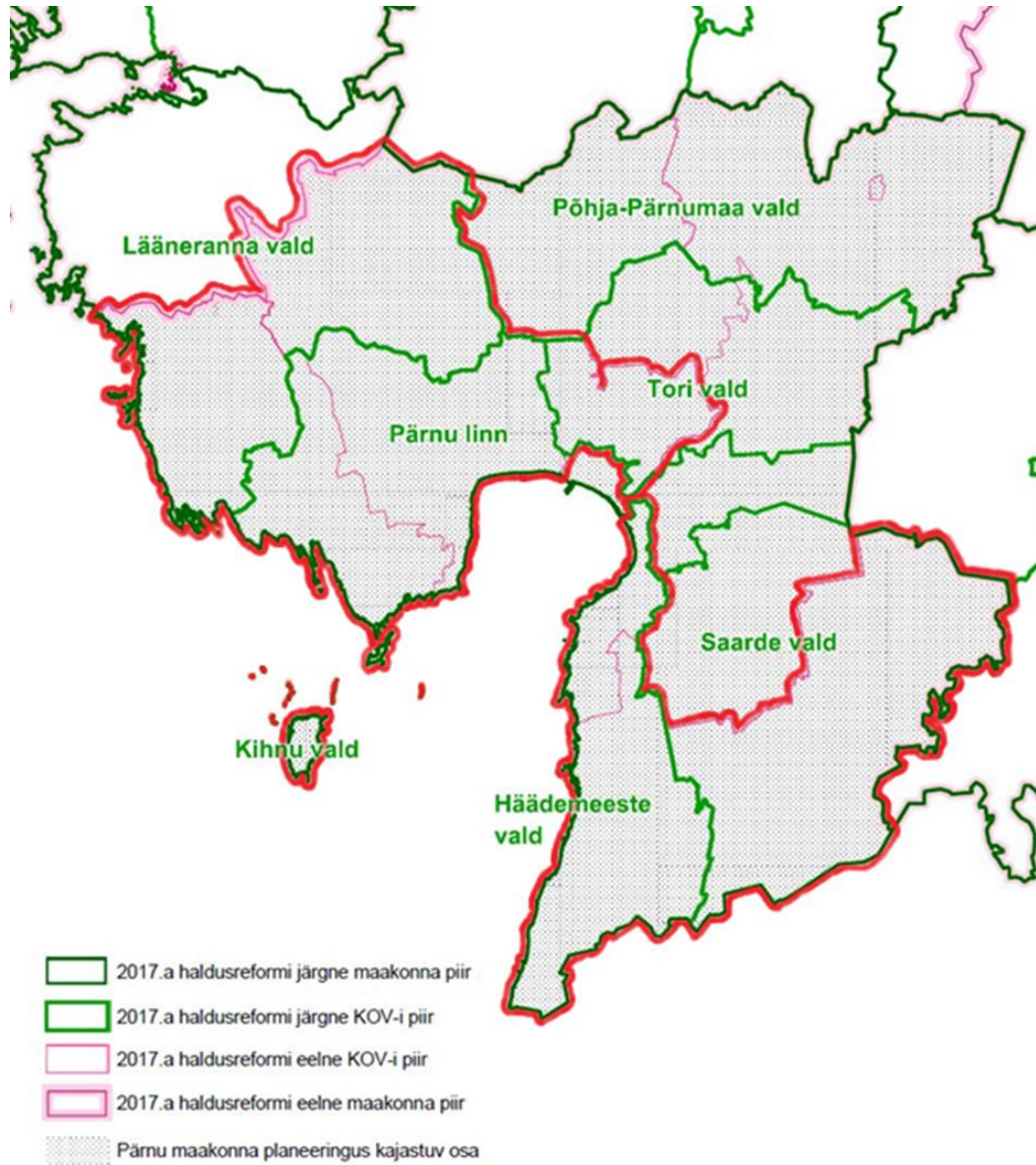
- Haldusterritoriaalne reform (2017. a) ja statistika: ainus „tava“-LEADERi tegevusrühm, mis täielikult ainult Pärnu maakonna piirides – MS / RL
- PLP kui inimeste kooslus: ligi 21 800 elanikku ehk $\frac{1}{4}$ maakonna rahvastikust
- Asend – „Mere-Pärnumaa“
- Pindala 2872,48 km² ehk 51% Pärnu maakonna ja 6% Eesti pindalast
- Mandriosas 2 lahusmaatükki: 56% ja 43% pindalast
- 7 piirkonda (kokku 202 asustusüksusega): pindalade vahe 43 ja elanikkona vahe 9 korda
- Vähemalt 242 km rannajoont
- Vähemalt 177 saart ja laidu
- 81 m
- Eesti mõistes hea kliima, Jäärja vs Kihnu

PLP tegevuskava territooriumi unikaalsus 2

Allikas: Põllumajandusuuringute Keskus.

PLP tegevuskava territooriumi unikaalsus 3

PLP tegevuskava territooriumi unikaalsus 4

- Loodusväärtused – NATURA jne, aga pole rahvusparke, Kihnu väina merepargi idee...

- Kultuuriväärtused:

Pulli

Liivlaste asuala piki edelarannikut

Soontagana, Kurese jms

7-8 kihelkonda

ärkamisaja Häädemeeste rannik kui Eesti purjelaevaehituse kese

UNESCO: Kihnu kultuuriruum

jne jne jne

- Identiteet: kihnu murrak – 1319 vs 1870

PLP tegevuskava territooriumi unikaalsus 5

- Majandusgeograafiline: rannikualad / maakonna kaguosa / Pärnu linna lähitagamaa / maakonna loodeosa
- Rannakalandus – maakond 1. kohal Eestis
- Metsandus – maakond 1. kohal Eestis
- Põllumajandus

piimandus (3.), veisekasvatus (1.), kitsekasvatus (1.)

Tööstus – eelkõige Pärnu linna lähitagamaal

Turism ja puhkemajandus – maakond 2. kohal, lõviosa Pärnumaa maaturismi mahtudest

Tööränne – Pärnu linn kui põhiline tõmbekeskus, arvatavasti endiselt 4. Eestis

PLP tegevuskava territooriumi unikaalsus 6

- Sotsiaal- ja haridustemaatika:

„...väga suure territooriumi ja hõreda asustuse tõttu vajaks erikohtlemist...“ (Praxis, 2013-2014)

Uus väljakutse

- Kohaturundus

Kantide põhine lähenemine – PLP traditsioon 1

- Rahvaarv rahvaloenduste (RL) järgi:

2000 / 2011

Eesti -6%, Pärnumaa -10%, PLP – 5%

Äärmused PLP kantide seas: Tammiste +333%, Kanaküla -46%

2011 / 2021

Eesti +3%, Pärnumaa -1%, PLP -1%

Äärmused PLP kantide seas: Kavaru +22%, Veelikse -26%.

Hullem on möödas, aga suured kontrastid endiselt...

- Rahvastikuproognoos 2035. aastaks:

21 800 vs 20 100

Kantide põhine lähenemine – PLP traditsioon 2

Jrk nr	Riik, maakond, KOV, osavald / Kant	Rahvastiku vanuseline jaotus, %								
		0-17-aastased			18-64-aastased			65+-aastased		
		2000 RL	2011 RL	2021 RL	2000 RL	2011 RL	2021 RL	2000 RL	2011 RL	2021 RL
Eesti		23	18	20	62	64	60	15	18	20
Pärnu maakond kokku		24	19	19	60	61	58	16	20	23
Pärnumaa: linnaline asustuspiirkond		22	18	19	61	61	58	17	21	23
Pärnumaa: väikelinnaline asustuspiirkond		25	23	23	61	62	60	14	15	17
Pärnumaa: maaline asustuspiirkond		26	19	18	58	60	59	16	21	23
PLPK kokku		26	21	19	58	60	60	16	19	21

Kantide põhine lähenemine – PLP traditsioon 3

Varasem näide: Pärnumaa SI teemaplaneering (2007-2008)

